

SODELOVANJE SLOVENIJE IN HRVAŠKE NA PODROČJU VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Slovene-Croatian Cooperation in Disaster Relief and Protection

Milena Dobnik Jeraj* UDK 614.8(497.4/.5)

Povzetek

Po osamosvojitvi leta 1991 je Slovenija vzpostavila sodelovanje z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami tudi na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Razvila je intenzivne stike z državami v regiji, predvsem pa veliko pozornosti posveča odnosom in sodelovanju s sosednjimi državami. Dvostranski sporazum o sodelovanju na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami s Hrvaško je bil podpisan leta 1997. Na podlagi sporazuma je bila ustanovljena Stalna slovensko-hrvaška mešana komisija, ki skrbi za uresničevanje skupnih nalog; za posamezna področja pa so bile leta 2001 oblikovane tri podkomisije: za varstvo pred požari, za izobraževanje in usposabljanje ter za uskladitev načrtov zaščite in reševanja. Med državama se je razvilo sodelovanje na več področjih: izmenjavanje podatkov in obveščanje o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter pomoč pri odpravljanju njihovih posledic, skupno načrtovanje in usklajevanje načrtov zaščite in reševanja, izobraževanje in usposabljanje, skupne vaje zaščite in reševanja, izmenjava znanstvenih in tehničnih informacij.

Abstract

Since 1991 Slovenia has been independently managing its relations with other countries and international organizations. Intensive contacts have been developed with countries in the region, and special attention has been devoted to cooperation with neighbouring countries. In 1997 Slovenia and Croatia signed a bilateral agreement on cooperation in disaster relief and protection. On the basis of this agreement, a Permanent Slovene-Croatian Mixed Committee was established for the purpose of executing joint tasks. In 2001 three subcommittees were established for specific areas: fire protection, education and training, and for the coordination of protection and rescue plans. The two countries have developed broad and fruitful cooperation in several areas: mutual informing on hazards and consequences of natural and man-made disasters, assistance in eliminating the consequences of disasters, organization and performance of joint protection and rescue exercises, education and training, exchange of scientific and technical information.

Uvod

Formalna podlaga za dvostransko sodelovanje s sosednjimi in drugimi državami so meddržavni sporazumi. Slovenija je doslej sklenila dvostranske sporazume o sodelovanju na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami z Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko in Slovaško. Sporazum med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami (v nadaljevanju sporazum) je bil podpisan leta 1997, ratificiran pa leta 1999 (Ur. l. RS, št. 24/99).

Stalna slovensko-hrvaška mešana komisija in njene podkomisije

Za izvajanje sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je bila ustanovljena Stalna slovensko-hrvaška

Slika 1. Sodelovanje hrvaških enot za zaščito in reševanje na vaji Vrtina 2001, Lendava, 10. 11. 2001 (foto: G. Volaj)

Figure 1. Croatian units for civil protection and disaster relief during the Well 2001 exercise, 10 November 2001. (photo: G. Volaj)

* Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 21, Ljubljana, milena.dobnik.jeraj@urszr.si

mešana komisija za varstvo pred nesrečami. Komisijo sestavlja po šest slovenskih in hrvaških strokovnjakov s področja zaščite in reševanja z državne in regijske ravni; soproedsedujeta ji predsednika slovenskega in hrvaškega dela komisije. Stalna mešana komisija se sestaja enkrat na leto, izmenično v Republiki Sloveniji in v Republiki Hrvaški. Prva seja je potekala februarja 1998 v Ljubljani. Mešana komisija pripravlja in sprejema letni program dela na državni ravni in skrbi za njegovo izvajanje.

Leta 2001 so bile zaradi vse večjega obsega skupnih nalog in z namenom zagotoviti čim bolj učinkovito in konkretno sodelovanje ustanovljene tri podkomisije: za varstvo pred požari, za izobraževanje in usposabljanje ter za uskladitev načrtov zaščite in reševanja. Podkomisije se sestajajo vsaj enkrat na leto, izmenično v obeh državah, in poročajo o svojem delu stalni mešani komisiji.

Izmenjava podatkov in obveščanje o nevarnostih naravnih in drugih nesreč ter pomoč pri odpravljanju njihovih posledic

Eden od pogojev za uspešno vzajemno sodelovanje je medsebojno obveščanje in izmenjavanje informacij, pomembnih za varstvo pred nesrečami. Operativno obveščanje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško poteka med Centrom za obveščanje Republike Slovenije in Centrom za obveščanje Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške. Na področju izpolnjevanja nalog iz naslova konvencij se prav tako obvešča prek teh državnih centrov (Konvencija o čezmejnih vplivih industrijskih nesreč, Konvencija o varstvu reke Donave). Izmenjavanje neurgentnih informacij in informacij o ponujeni oz. potrebni pomoči ob večjih nesrečah pa poteka prek Uprave RS za zaščito in reševanje in Uprave za zaščito in reševanje Ministrstva za notranje zadeve Republike Hrvaške. Na obmejnem območju naj bi obveščanje potekalo med regijskimi centri za obveščanje slovenskih obmejnih regij in pristojnimi centri v obmejnih županijah na hrvaški strani.

Slovenijo je v zadnjih letih prizadelo nekaj večjih nesreč, npr. leta 1998 močan potres v Posočju ter oktobrske in novembrske poplave, leta 2000 zemeljski plaz nad Logom pod Mangartom. Na Hrvaškem se v poletnih mesecih skoraj vsako leto spoprijemajo z obsežnimi gozdnimi požari. Medsebojno informiranje o teh in tudi manjših nesrečah poteka skladno s sporazumom. Naša država mednarodne pomoči doslej ni potrebovala. Slovenija pa je poleti 1998 na prošnjo Hrvaške poslala materialno pomoč pri gašenju požarov v naravi.

Ob večjih onesnaženjih rek, ki tečejo proti Donavi ali se izlivajo vanjo, je bilo doslej medsebojno obveščanje in izmenjavanje informacij potrebno štirikrat (trikrat, ko je šlo za onesnaženje reke Mure s kurilnim oljem, in enkrat za onesnaženje reke Kolpe).

Zaradi posodabljanja telekomunikacijskega omrežja držav se strani sproti obveščata o novih telefonskih številkah in številkah telefaksa. Številke se testira enkrat na mesec.

Izmenjava informacij o nesrečah in njihovih posledicah ter posredovanje prošenj za pomoč v silah in sredstvih se redno preizkuša na skupnih vajah zaščite in reševanja.

Izobraževanje in usposabljanje

Na tem področju deluje podkomisija za izobraževanje in usposabljanje, katere naloga je usklajevanje in spodbujanje izobraževanja in usposabljanja za potrebe zaščite, reševanja in pomoči na vseh ravneh in za vse ciljne skupine. Njen program dela obsega predvsem sodelovanje pri:

- usposabljanju kadrov za zaščito in reševanje, kar vključuje vzajemno seznanjanje z izobraževalnimi programi in metodami dela, izmenjavo literature in drugih učnih pripomočkov, izmenjavo inštruktorjev in predavateljev med izobraževalnimi centri ter sodelovanje udeležencev v različnih izobraževalnih programih;
- organizaciji in izvedbi skupnih vaj zaščite in reševanja;
- izobraževanju in usposabljanju mladine in prebivalstva;
- mednarodnih aktivnostih, pobudah in projektih.

Od začetkov sodelovanja leta 1998 do zdaj je med državama potekala vrsta aktivnosti.

- Predstavniki obeh držav so se seznanili s sistemom izobraževanja in usposabljanja sil za zaščito, reševanje in pomoč v Sloveniji in na Hrvaškem ter spoznali izobraževalne ustanove v obeh državah. Gasilska šola hrvaškega Ministrstva za notranje zadeve in Izobraževalni center za zaščito in reševanje na Igu pri Ljubljani sta vzpostavila stalne delovne stike ter izmenjali programe izobraževanja in usposabljanja.
- Maja 2000 so predstavniki Hrvaške obiskali Izobraževalni center za zaščito in reševanje na Igu pri Ljubljani, da bi pridobili čim več izkušenj o delovanju centra. Hrvaška namreč načrtuje gradnjo novega izobraževalnega centra za potrebe vseh, ki so vključeni v zaščito, reševanje in pomoč, in slovenske izkušnje ji bodo pri tem v drago ceno pomoč.
- Državi se medsebojno obveščata in se udeležujeta mednarodnih programov usposabljanja, ki potekajo v obeh državah, predvsem v okviru Srednjeevropske pobude in Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo – Pobude za pripravljenost in preventivo pred nesrečami in od leta 2000 tudi Partnerstva za mir zveze Nato. V okviru Pakta stabilnosti sta Slovenija in Hrvaška nosilki Projekta izobraževanja in usposabljanja za varstvo pred nesrečami v jugovzhodni Evropi.
- Ena od pomembnih oblik izobraževanja in usposabljanja za zaščito, reševanje in pomoč je mladinski mednarodni tabor, ki je bil prvič v Sloveniji junija 2002 z naslovom Pomurje-2002. Udeležile so se ga ekipe osnovnošolskih otrok iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije. Namen skupnih mladinskih tekmovanj in taborov je spodbujati osveščenost in usposobljenost osnovnošolske

Slika 2 in 3. Sodelovanje slovenskih in hrvaških sil na skupni vaji Čabar-Loški potok 2003, 17. 5. 2003 (foto: G. Volaj)

Figure 2–3. Cooperation of Slovene and Croatian forces in the joint exercise Čabar-Loški potok 2003, 17 May 2003 (photo: G. Volaj)

- mladine na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter pristne medsosedske odnose na obmejnem območju.
- Na tradicionalnem posvetu o varstvu pred neeksplozivnimi ubojnimi sredstvi, ki vsako leto poteka v Izobraževalnem centru na Igu, in ob akcijah iskanja in odstranjevanja morskih min iz slovenskega morja poteka redna izmenjava izkušenj in znanja na tem področju.
- Hrvaški predstavniki iz županije Medžimurske kot gostje redno sodelujejo na regijskem preverjanju ekip prve pomoči civilne zaščite in Rdečega križa v Pomurju in na proslavi ob 1. marcu – svetovnem dnevu civilne zaščite.

Vaje zaščite in reševanja

Državi se redno obveščata o vajah zaščite in reševanja, nekatere tudi skupaj načrtujeta in izvajata. Namen skupnih vaj je preverjati in izboljšati usklajenost operativnega delovanja slovenskih in hrvaških enot za zaščito in reševanje.

- Hrvaški predstavniki so leta 1998 kot opazovalci sodelovali na vajah zaščite in reševanja Klor 98 in Mura 98 v Sloveniji, slovenski predstavniki pa istega leta na vaji gašenja požarov v naravi na območju nacionalnega parka Mljet na Hrvaškem.
- Ena odmevnejših uspešnih skupnih aktivnosti je bila meddržavna vaja Požar 99, katere namen je bil preveriti meddržavno sodelovanje sil Republike Slovenije in Republike Hrvaške pri gašenju in reševanju ob požaru v naravnem okolju na obmejnem območju, s posebnim poudarkom na skupnem gašenju iz zraka.
- V letu 2000 so enote za zaščito in reševanje iz obeh držav sodelovale na mednarodni vaji Transcarpathia 2002, ki je potekala v Ukrajini v okviru Partnerstva za mir zveze Nato. Posebej velja omeniti dobro organizacijo prehoda slovenskih in hrvaških reševalnih enot čez Madžarsko ter njihovo medsebojno podporo pri izvajanju aktivnosti na vaji.

- Leta 2001 so slovenske in hrvaške enote za zaščito in reševanje sodelovale na mednarodni vaji Vrtina 2001 v Pomurju in regionalni vaji Mura 2001.
- Maja 2002 je na Hrvaškem potekala mednarodna vaja Partnerstva za mir zveze Nato z naslovom Krotitev zmaja – Dalmacija 2002, katere scenarij so bili veliki gozdni požari v Dalmaciji. Slovenija je sodelovala z gasilsko enoto, enoto gorskih reševalcev in helikoptersko posadko Slovenske vojske ter z ocenjevalcem.
- Novembra 2002 so na slovenski vaji zaščite in reševanja NEK 2002 sodelovali tuji opazovalci, med njimi tudi hrvaški predstavniki.
- Maja 2003 je potekala skupna vaja Čabar-Loški potok 2003 na temo gašenja gozdnih požarov na obmejnem območju.

Izmenjava znanstvenih in tehničnih informacij, sejmi in druga strokovna srečanja

Slovenski in hrvaški predstavniki se vzajemno udeležujejo strokovnih prireditvev s področja varstva pred nesrečami. Tradicionalni prireditvi s tega področja sta sejem Zaščita – Protection, ki poteka v Sloveniji v jesenskem času, in sejem Interprotex v Zagrebu. Mešana komisija vzpodbuja sodelovanje podjetij na tovrstnih prireditvah.

Usklajevanje načrtov zaščite in reševanja

Skupne nevarnosti na obmejnem območju zahtevajo tudi usklajeno načrtovanje in priprave na morebitne nesreče. Za delo na tem področju je bila ustanovljena podkomisija za usklajevanje načrtov zaščite in reševanja. Izmenjali so globalne ocene ogroženosti zaradi naravnih in civilizacijskih nesreč na obmejnem območju. Podkomisija naj bi

Slika 4. Podpis skupne izjave o tristranskem sodelovanju Hrvaške, Madžarske in Slovenije, Mokrice, 22. 3. 2002 (foto: J. Oražem)

Figure 4. Signing of the Joint Statement on Trilateral Cooperation between Croatia, Hungary and Slovenia, Mokrice, 22 March 2002.

uskladila načrte zaščite in reševanja oz. določena poglavja za naslednje nesreče: požar (tudi požar v naravi), poplavo, potres, nesrečo na morju, jedrsko nesrečo, nesrečo z nevarnimi snovmi, železniško in letalsko nesrečo ter nesrečo na velikih infrastrukturnih sistemih. Prednostni je načrt zaščite in reševanja ob jedrski nesreči. Podkomisija podpira izvedbo skupnih vaj zaščite in reševanja, da bi tako preverili rešitve in izboljšali načrte.

Varstvo pred požari

Izhodišča za delo podkomisije za varstvo pred požari izhajajo iz dvostranskega sporazuma.

Področja njenega dela so:

- sodelovanje pri strokovni vzgoji: izmenjava strokovne literature in usposabljanj v gasilskih šolah, organizacija skupnih posvetov, izmenjava izkušenj;
- sodelovanje ob nesrečah: obveščanje o nesrečah, medsebojno alarmiranje enot, poenostavitev postopka odobritve sodelovanja in prehoda meje, vodenje intervencij, pomoč v kadrih in sredstvih;
- medsebojno sodelovanje obmejnih občin: oblike sodelovanja, medsebojna pomoč;
- ostale potrebne mednarodne aktivnosti.

Člani podkomisije se vzajemno seznanjajo z zakonodajo na področju varstva pred požarom in gasilstva in njenimi novostmi, primerjajo strokovne in organizacijske rešitve, se seznanjajo s stanjem varstva pred požarom v obeh državah ter z opremo in tehničnimi sredstvi za delo na tem področju.

Tristransko sodelovanje Slovenije, Madžarske in Hrvaške

Sosednje države Slovenija, Madžarska in Hrvaška že vrsto let uspešno sodelujejo na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sklenjene imajo dvostranske sporazume o sodelovanju na tem področju. Leta 2000 so se delegacije Slovenije, Hrvaške in Madžarske prvič sestale na tristranskem srečanju z namenom, da bi poleg dvostranskega sodelovanja vzpodbudile tristranske aktivnosti, ki v praksi dejansko že potekajo. Odtlej potekajo redni trilateralni sestanki; leta 2002 je bil uspešno izveden v Sloveniji. Dana je bila pobuda, da bi k uspešnemu tristranskemu sodelovanju povabili tudi Italijo in ga razširili v štiristransko.

Sklepne misli

Državi ocenjujeta, da je medsebojno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami zelo dobro. Ob strokovnih srečanjih in izvedbi skupnih nalog se je poglobilo medsebojno poznavanje in zaupanje, ki je zelo koristno pri opravljanju vsakodnevnih nalog pa tudi ob morebitni medsebojni pomoči ob naravnih in civilizacijskih nesrečah. Prizadevanjem za poglobljeno dvostransko sodelovanje tako na državni kot na regijski ravni je treba tudi v prihodnosti nameniti ustrezno pozornost.

Literatura

1. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Madžarske o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami, Uradni list RS št. 11/95.
2. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Avstrije o sodelovanju pri preventivi in medsebojni pomoči pri katastrofah ali težkih nesrečah, Uradni list RS št. 10/97.
3. Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado R Slovenije in Vlado R Hrvaške o sodelovanju pri varstvu pred naravnimi in civilizacijskimi nesrečami, Uradni list RS št. 24/99.
4. Poslovnik Stalne slovensko-hrvaške mešane komisije za varstvo pred nesrečami. 2000, Uprava RS za zaščito in reševanje. Ljubljana.
5. Ušeničnik, B., 1999. Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Uprava RS za zaščito in reševanje, Ljubljana.
6. Zapisnik 1. sestanka podkomisije za uskladitev načrtov zaščite in reševanja. Uprava RS za zaščito in reševanje, 11. 10. 2001.
7. Zapisnik 1. seje podkomisije za varstvo pred požarom. Uprava RS za zaščito in reševanje, 23. 10. 2001.
8. Program dela podkomisije za izobraževanje in usposabljanje stalne slovensko-hrvaške mešane komisije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Uprava RS za zaščito in reševanje, 19. 9. 2001.

DRŽAVE VIŠEGRAJSKE POBUDE AKTIVNE TUDI NA PODROČJU VARSTVA PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Countries of the Vishegrad Group also Active in the field of Disaster Protection

Milena Dobnik Jeraj*

Povzetek

15. in 16. oktobra 2001 je v Budimpešti potekal sestanek direktorjev organizacij za zaščito in reševanje z delegacijami iz držav Višegrajske pobude – Češke, Madžarske, Poljske, Slovaške – ter Avstrije in Slovenije (format V4 + 2). Namen sestanka je bil poglobiti sodelovanje omenjenih držav na področju zaščite in reševanja oz. varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter izmenjati izkušnje pri vključevanju v evropske integracije.

Abstract

On 15-16 October 2001, a meeting of directors of national protection and rescue organisations from the countries of the Vishegrad Group – the Czech Republic, Hungary, Poland and the Slovak Republic – as well as Austria and Slovenia took place in Budapest. The objective of the meeting was to enhance co-operation among the above-mentioned countries in the field of disaster protection, and to exchange information on experiences in European integration processes.

Madžarska, ki je leta 2001 predsedovala Višegrajski pobudi, je v okviru te pobude prvič sklicala tudi sestanek direktorjev organizacij za zaščito in reševanje z delegacijami. Avstrija je bila vabljena kot članica Evropske unije, Slovenija pa kot aktivna država na področju zaščite in reševanja v regiji in kandidatka za članstvo v Evropski uniji.

Na začetku sestanka so bili prisotni tudi predstavniki madžarskega zunanega ministrstva, poudarjen je bil politični pomen sodelovanja v tej regionalni pobudi.

Države, ki so se udeležile sestanka, so zainteresirane za poglobljeno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in posebej za izmenjavo izkušenj pri vključevanju v evropske integracije. Cilj sodelovanja Slovenije z državami Višegrajske pobude je potrditi umeščenost naše države v skupino uspešnih srednjeevropskih kandidatk za članstvo v Evropski uniji in zvezi NATO.

Države so izmenjale informacije o dosežkih in spremembah v nacionalnih sistemih za zaščito in reševanje. Madžarska je

Slika 1. Udeleženci sestanka držav Višegrajske pobude ter Avstrije in Slovenije (foto: Generalna uprava za varstvo pred nesrečami, Madžarska)

Figure 1. Participants of the meeting of the Vishegrad Group countries, Austria and Slovenia (photo: Directorate General for Disaster Management, Hungary)

med drugim predstavila tudi novo ustanovljeni vladni odbor za ukrepanje v kriznih razmerah, posebej njegovo vlogo ob naravnih nesrečah.

Pomembna točka sestanka je bil proces vključevanja v evropske integracije. Poseben poudarek je bil na prenosu direktive Seveso II v nacionalne zakonodaje in njeni implementaciji. O svojih izkušnjah v tem procesu so poročale Madžarska, Poljska in Slovenija. Slovenska delegacija je predstavila tudi projekt Phare/REAP, ki je potekal v naši državi v okviru aktivnosti, vezanih na omenjeno evropsko direktivo.

Madžarska je predstavila sistem RODOS (Real-Time on Line Decision Support System), tj. sistem za podporo pri odločanju ob morebitnih jedrskih nesrečah. Pozornost je bila namenjena tudi vlogi regionalnega sodelovanja in izmenjavi informacij ob nesrečah, posebej ob poplavih.

Predstavniki Evropske komisije – Enote za civilno zaščito in okoljske nesreče je podrobno predstavil nastajajoči mehanizem Evropske unije za odzivanje na nesreče. Možnosti za sodelovanje kandidatke v mehanizmu še niso povsem dorečene, kandidatke bodo sproti obveščene o njegovem razvoju in novostih na področju varstva pred nesrečami v celoti.

Predstavniki držav so podpisali tudi skupno izjavo, ki izraža pripravljenost za nadaljnje poglobljeno sodelovanje držav Višegrajske pobude ter Avstrije in Slovenije na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Slovenija – Uprava RS za zaščito in reševanje bo tudi v prihodnje sodelovala v Višegrajski pobudi, saj jo z državami pobude povezuje skupni cilj, tj. vključitev v Evropsko unijo.

EVROPSKA AKADEMIJA ZA KRIZNI MENEDŽMENT

European Crisis Management Academy

Julij Jeraj* UDK 351.86+355.58(4)

Povzetek

Evropska akademija za krizni menedžment (European Crisis Management Academy – ECMA) povezuje strokovnjake in znanstvenike s področja kriznega menedžmenta. V njej se povezujejo praktiki in znanstveniki, ki se ukvarjajo z raziskovanjem, poučevanjem, usposabljanjem, urjenjem ter razvojem in delom na področju kriznega menedžmenta. Glavni cilj akademije je omogočiti izmenjevanje spoznanj, idej, primerov med znanstveniki in strokovnjaki ter s tem skrbeti za širjenje baze znanja in dvig njegove kakovosti. Tako akademija prispeva k uspešnejšemu razreševanju kriznih dogodkov in k razvoju varnejše, robustnejše, proti kriznim dogodkom odpornejše prakse in politike v evropskih državah.

Abstract

The European Crisis Management Academy is a European network linking crisis managers and academics having an interest in research, training and development of this field of study and practice. By facilitating the exchange of ideas and best practices between practitioners and academics, the Academy seeks to improve the knowledge base and thus enhance its capacity to deal with serious national and transnational crises in the European framework. The European Crisis Management Academy aims to strengthen European security by assisting in the development of safe, robust, and sustainable societies and policies.

Kaj pomeni izraz krizni menedžment?

Prav je, da na začetku skušam pojasniti, kaj pravzaprav je krizni menedžment. Tako, kot krizni menedžment razumemo v Evropski akademiji za krizni menedžment (ECMA – European Crisis Management Academy), ta pojem zajema aktivnosti upravljanja, vodenja in odločanja ob posebni vrsti dogodkov v družbi ali neki organizaciji. Te dogodke posebne vrste imenujemo krize.

Krize imajo nekaj skupnih značilnosti:

- so dogodki, ki ogrožajo pomembne vrednote;
- ob krizah je čas za odločanje in ukrepanje zelo omejen, vpleteni čutijo močan časovni pritisk;
- razmere ob dogodku in njegov nadaljnji razvoj so negotovi, veliko je neznanj, ki otežujejo odločanje in ukrepanje;
- dogodek nastopi nenadoma, kot presenečenje.

Glede na navedeno opredelitev je mogoče kot tiste dogodke, za katere se teoretiki in raziskovalci kriznega menedžmenta zanimajo in jih poimenujejo s skupnim imenom kriza, opredeliti marsikaj. Med takšnimi dogodki so lahko reakcija Evropske komisije na BSE, ugrabitev in umor švedskega predsednika vlade (O. Palme), nesreča v cestnem predoru, poplave, monetarna kriza ... Krizni menedžment ni enotna stroka, profesija, ampak je teoretični koncept, ki v raziskovalnem smislu obravnava posebno vrsto dogodkov, ki imajo določene skupne zakonitosti in hkrati veliko različnosti. Različne profesije se ukvarjajo z monetarnimi krizami, vojaškimi spopadi, terorizmom, ugrabitvami, naravnimi in tehnološkimi nesrečami itn., in težko bi dejali, da bi lahko strokovnjak z enega od teh področij suvereno deloval in obvladoval

krizni dogodek na drugem področju. Lahko pa si, vendar na primerno abstraktni ravni, med seboj izmenjavamo izkušnje. Da je krizni menedžment teoretični, raziskovalni koncept, ki temelji na prej navedeni definiciji krize in ne profesija, poudarjam zato, ker se v Sloveniji razvijajo ideje o tem, da bi bilo mogoče upravljanje in vodenje vseh (ali vsaj večine) kriznih razmer izvajati prek ene institucije, enega centra (Nacionalni center za krizno upravljanje).

Slika 1. Na delavnici z naslovom Krizni menedžment ter odpornost in pripravljenost institucij na krize na Poljskem in Sloveniji, ki je bila v okviru konference ECMA 2001 na Švedskem. (foto: J. Jeraj)

Figure 1. At the workshop entitled »Crisis Management and Institutional Resilience in Applicant Countries: Implications for EU Enlargement – Poland and Slovenia (photo: J. Jeraj)

Slika 2. Profesorja Rhona Flin in Laurent F. Carrel vodita delavnico z naslovom *Zakaj je vodenje pred krizo, med njo in po njej pomembno in kako se usposabljati zanj*. (foto: J. Jeraj)

Figure 2. Professors Rhona Flin and Laurent F. Carrel conduct a workshop entitled »Why Leadership Before, During and After Crises is Essential, and How to Train for It« (photo: J. Jeraj)

Izraz krizni menedžment torej ni sinonim ne za zaščito in reševanje, ne za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ne za civilno obrambo, niti ne za vse skupaj. Izraz zajema mnogo širšo družbeno realnost, ki živi kot teoretični koncept v znanosti, raziskovanju, ne pa v realnem svetu, kot sistem, institucija ali center za obvladovanje vseh mogočih kriznih dogodkov.

To, kar pri nas pojmuje kot sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, v angleški literaturi poimenujejo disaster management. Ta izraz (v nasprotju z izrazom krizni menedžment) živi kot praktični sistem v dejanskem družbenem življenju in hkrati kot znanstveni koncept, ki opredeljuje soočanje družbe z nesrečami (in ne s kriznimi dogodki nasploh).

Nastanek Evropske akademije za krizni menedžment

Prve ideje o tem, da bi bilo treba vzpostaviti povezavo med znanstveniki, ki se v evropskem in širšem svetovnem merilu ukvarjajo s kriznim menedžmentom ter strokovnjaki praktiki (ki se na različnih področjih družbenega življenja soočajo s kriznimi dogodki), so se začele rojevati na konferenci z naslovom *Prihodnost kriznega menedžmenta v Evropi*. Konferenca je bila novembra 1999 v Haagu, organizirala pa sta jo Center za raziskovanje kriz Univerze v Leidnu na Nizozemskem (CRC – Crisis Research Centre) in švedska Agencija za civilno krizno načrtovanje. Praktikov je bilo na tej konferenci le za ščep, zato pa so bili med udeleženci skoraj vsi najpomembnejši znanstveniki s področja kriznega menedžmenta: »oče« raziskovanja na tem področju profesor

Enrico Leone Quarantelli (ZDA) in njegov nizozemski kolega prof. Uriel Rosenthal ter mlajša generacija profesorjev: Rhona Flin (Velika Britanija), Louise K. Comfort (ZDA), Boris Porfiriev (Rusija), Paul t' Hart (Nizozemska), Patrick Lagadec (Francija), Bengt Sundelius in drugi. Ena od zaključnih ugotovitev konference je bila tudi, da obstoji nujna potreba po institucionalizaciji sodelovanja. To naj bi dosegli z oblikovanjem mreže za medsebojno povezovanje, ki je dobila delovno ime Evropska asociacija za raziskovanje kriznega menedžmenta. Za pobudnike štejemo ljudi iz dveh raziskovalnih centrov, že omejenega nizozemskega Centra za raziskovanje kriz iz Univerze v Leidnu in švedskega Centra za raziskovanje in usposabljanje za krizni menedžment (CRISMART – Crisis Management Research and Training). Sledilo je oblikovanje ustanovnega odbora, v katerem smo imeli praktiki (in Slovenci) že svoje zastopstvo, oblikovanje okvirnega programa in imena ter v letu 2000 oblikovanje začasnega glavnega odbora Evropske akademije za krizni menedžment. V novembru 2001 je bil na konferenci ECMA izvoljen prvi glavni svet akademije. Izvoljen je bil za dobo dveh let, v njem pa so precej enakomerno zastopani tako znanstveniki kot strokovnjaki iz različnih držav. Vlogo administrativnega središča akademije opravlja center v Leidnu.

Glede na pomembno vlogo obeh omenjenih raziskovalnih centrov je prav, da ju bolje spoznamo.

Center za raziskovanje kriz (CRC – Crisis Research Centre) Univerze v Leidnu

Leta 1986 ga je ustanovil profesor Uriel Rosenthal skupaj s profesorjem Paulom t' Hartom. Profesor Rosenthal je bil v začetku sedemdesetih let vključen v raziskovalni projekt o ekonomskih učinkih naftne krize kot posledice arabsko-izraelske vojne. Do konca hladne vojne so (predvsem v krogih politoloških znanstvenikov, manj pa v tistih socioloških krogih, ki so se ukvarjali z nesrečami in drugimi vidiki kriz) prevladovala teme, ki so krizni menedžment povezovale z vojno, zlasti z jedrsko vojno. Profesor Rosenthal pa je želel svoje teze preizkusiti tudi na drugih, ne le z vojno povezanih kriznih dogodkih, kot so organizirani kriminal, terorizem, socialno konstruirani konflikti, naravne nesreče ipd. Napisal je knjigo *Nesreče, nemiri in talci na Nizozemskem*, ki se je zelo dobro prodajala in je pritegnila pozornost javnosti in politike ter odprla širše možnosti za raziskovanje menedžmenta ob kriznih dogodkih. Profesor Rosenthal in njegovi sodelavci so objavili več odmevnih publikacij (*Managing Crises: Threats, Dilemmas, Opportunities*, 2002 (*Menedžment kriz: grožnje, dileme, priložnosti*); *Flood Response and Crisis Management in Western Europe: A Comparative Analysis*, 1998 (*Reševanje ob poplavih in krizni menedžment v Zahodni Evropi*); *Complexity in Urban Crisis Management: Amsterdam's response to the Bijlmer air disaster*, 1994 (*Kompleksnost kriznega menedžmenta v urbanih središčih: letalska nesreča v Amsterdamu*); *Crisis Management and Decision Making: Simulation Oriented Scenarios*, 1991 (*Krizni menedžment in odločanje: simulacije in scenariji*); *Coping with Crises:*

The Management of Disasters, Riots and Terrorism, 1989 (Obvladovanje kriz: menedžment nesreč, nemirov in uporov ter terorizma)) in izvedli terenske raziskave vseh pomembnejših kriznih dogodkov na Nizozemskem. Stalno pa se ukvarjajo tudi z naročenimi raziskavami in s svetovanjem za različne institucije javnega in zasebnega sektorja na Nizozemskem in drugod. Ena od njihovih glavnih aktivnosti pa je skrb za stalen razvoj novih generacij raziskovalcev. V CRC dela že četrta generacija raziskovalcev! Znotraj CRC sta dva dela: akademski in aplikativno-raziskovalni. Drugi (vodi ga prof. Rosenthal) s svojim nastopanjem na trgu svetovanja in aplikativnih raziskav vzdržuje prvega (vodi ga prof. t' Hart). Med seboj nista strogo ločena in tudi osebje prehaja iz enega v drugega.

Švedski Center za raziskovanje in usposabljanje za krizni menedžment (CRISMART – Crisis Management Research and Training)

Ustanovljen je pri švedski akademiji za obrambne zadeve. Njegov ustanovitelj in vodja je profesor Bengt Sundelius, z njim pa sodeluje ducat raziskovalcev, zaposlenih v centru, in več kot sto raziskovalcev iz vse Evrope v okviru Raziskovalnega projekta krizni menedžment v Evropi (Crisis Management Europe Research Program) in svetu. Med njimi so tudi raziskovalci iz Slovenije. Ta raziskovalni program močno podpira švedska agencija za civilno krizno načrtovanje. V njegovem okviru je od leta 1997 do leta 2002 izšlo sedemnajst publikacij z analizami primerov kriznih dogodkov v različnih evropskih državah. Primeri obsegajo naravne nesreče, politične fijaske, ekonomske krize, tehnološke nesreče, atentat na politika itd. Študije primerov so izdelane na podlagi enotne metode, ki jo imenujejo kognitivno-institucionalna analiza. Ta se ne osredotoča predvsem na neposredne vzroke nesreč, ampak na vodenje in upravljanje dogodka: kdo vse je bil v dogodek vključen, katere institucije, kako so bili med seboj povezani, kako je bil dogodek voden, kakšne odločitve so vodje sprejemali, zakaj prav te in k čemu so vodile. Poleg raziskovanja in oblikovanja baze raziskav posameznih primerov se CRISMART ukvarja tudi s prenosom pridobljenega znanja v prakso. Ne ukvarjajo se namreč le s svetovanjem, ampak tudi z usposabljanjem in urjenjem menedžerjev na vseh ravneh družbe od lokalne (župani, občinski svetniki, vodje reševalnih služb in javnih podjetij) do državne (vlada idr). Ravno menedžerji so namreč tisti, ki morajo svoje delo opravljati tudi v kriznih razmerah, vsak na svojem področju, v okviru svojih pristojnosti, vendar med seboj tesno povezani.

Dejavnosti v okviru Evropske akademije za krizni menedžment – ECMA

Povezave med znanstveniki in strokovnjaki akademija podpira z organiziranjem mednarodnih konferenc, znanstvenih in strokovnih srečanj ter delavnic. Prav tako pomaga pridobi

Slika 3. Zaključno plenarno zasedanje Evropske akademije za krizni menedžment (foto: J. Jeraj)

Figure 3. ECMA closing plenary session (photo: J. Jeraj)

bivati uveljavljene znanstvenike in strokovnjake za sodelovanje na pomembnih nacionalnih konferencah. Sodeluje s prestižno znanstveno in strokovno revijo *Journal of Contingencies and Crisis Management* (članarina vključuje tudi naročnino na revijo), v prihodnje pa načrtuje vzpostavitev mreže za hitro posvetovanje, ki bo članu, ki se sooča s kriznim dogodkom, omogočala hitro posvetovanje z drugimi. V načrtu je tudi poletna šola kriznega menedžmenta za raziskovalce in praktike.

Konferenca ECMA leta 2001 na Švedskem

Konferenca z naslovom Temelji za evropsko sodelovanje na področju kriznega menedžmenta: vzpostavitev skupnih osnov je bila 22. in 23. novembra 2001 v okolici Stockholma na Švedskem. Udeležilo se je več kot 120 strokovnjakov in znanstvenikov iz evropskih držav in ZDA. Organizirala sta jo Center za raziskovanje kriz Univerze v Leidnu na Nizozemskem in švedski Center za raziskovanje in usposabljanje za krizni menedžment s finančno podporo švedske Agencije za civilno krizno načrtovanje. Konferenca je izhajala iz ugotovitev že omejene konference o prihodnosti kriznega menedžmenta v Evropi, ki je bila novembra 1999 v Haagu. Prvi dan konference sta bili dve plenarni predavanji. Prvo, z naslovom Krizni menedžment v Evropi potrebuje več znanja, je imel gospod Sture Ericson, direktor švedske Agencije za civilno krizno načrtovanje. Drugo, Pogled na to, kako institucije Evropske zveze delajo politiko, pa je imel Guy Peterson, profesor na Univerzi v Pittsburgu (ZDA). V nadaljevanju so sledile štiri delavnice:

- regionalna varnost in krizni menedžment v Evropi,
- krizni menedžment in odpornost ter pripravljenost institucij na krize na Poljskem in v Sloveniji,
- krizni menedžment in odpornost ter pripravljenost institucij na krize v Evropski zvezi – upravljanje v Franciji,
- priprava na naravne in druge nesreče v javnih službah.

Na delavnicah je potekala zelo živahna diskusija, v kateri so se prepletali teoretični koncepti, rezultati raziskav in praktične izkušnje. Precej težko je najti konferenco, kjer bi sodelujoči že na začetku srečanja tako odprto komunicirali ter sproščeno in voljno delili svoja spoznanja z drugimi. Na drugi delavnici so sodelovali tudi slovenski znanstveniki s prispevki o raziskavah o Y2K in poplavah. Razprave so se vedno znova dotikale pomembnosti komuniciranja, pripravljanja, usposabljanja, sodelovanja, učenja za krizni menedžment tako v podjetjih kot javnih službah, upravi in politiki. Obveljala je ugotovitev, da brez tega ni moč izboljšati prakse kriznega menedžmenta. Krizni menedžment je (ali bi vsaj moral biti) sestavni del vsakodnevne menedžmenta v gospodarstvu in javni upravi. Menedžerji, vodje, direktorji, župani, ministri itn. izvajajo svojo vodilno vlogo vsakodnevno, ne glede na to, ali gre za rutinski ali krizni dogodek. Pomemben znak za to, ali bo ukrepanje ob kriznem dogodku uspešno ali ne, je pripravljenost menedžerskega kadra za vnaprejšnje razmišljanje, priprave in usposabljanje na delo ob kriznih dogodkih in pripravljenost za učenje iz tujih in lastnih kriznih izkušenj. Kako to pripravljenost doseči, je bila ena od stalno prisotnih dilem na konferenci. Na koncu prvega dne je bilo plenarno zasedanje, kjer so vodje delavnic poročali o popoldanskih razpravah. Drugi dan konference je bil posvečen interaktivnim delavnicam. Na izbiro so bile naslednje:

- simulacija kriznega dogodka – igra vlog,
- zakaj je vodenje pred krizo, med njo in po njej pomembno in kako se usposablja zanj,
- odnosi z mediji med krizo in simulacija tiskovne konference,
- trening kriznega menedžmenta: od raziskovanja primerov do učenja o primerih.

Na zadnji delavnici so ob proučevanju posameznih informacij analizirali obnašanje vodilnih ob nesreči v jedrski elektrarni in na tem primeru spregovorili o metodah usposabljanja za krizni menedžment s pomočjo raziskav primerov. Hkrati so se prek raziskave Pritisk Evropske zveze na Avstrijo v primeru vključitve Haiderjeve FPÖ v vlado seznanili z enim od načinov kako raziskovati krizni dogodek. Na drugi delavnici je šlo predvsem za obravnavo primera, kako v Švici usposablja vodilne politike in upravne delavce iz

centralne, kantonalnih in lokalnih vlad in parlamenta za področje kriznega menedžmenta. Ob tem se je na osnovi komentarjev udeležencev izoblikovala slika razmer na področju usposabljanja in usposobljenosti vodilnih oseb v državnih organih v drugih državah. Moj komentar ob tem bi bil, da v Sloveniji pri usposabljanju teh ljudi zaostajamo za najboljšimi (Švica, Švedska, Nizozemska). Vsakoletni sestanek z župani na temo novosti v zaščiti in reševanju je nedvomno zelo koristen, ni pa usposabljanje, ki bi povečevalo raven usposobljenosti za vodenje ob nesrečah in v drugih kritičnih razmerah. Z informacijami in usposabljanjem pa bi bilo dobro doseči tudi druge ljudi na vodilnih položajih javne uprave. Konferenco je zaokrožilo predavanje Raimoa Vayrynena, raziskovalnega profesorja na inštitutu B. Kroc v Indiani (ZDA), z naslovom Krizni menedžment in evropska varnost – sinteza. Zaključek je predstavljalo plenarno zasedanje članov Evropske akademije za krizni menedžment in izvolitev novega glavnega sveta akademije z dveletnim mandatom.

Konferenca je torej obravnavala sposobnosti institucij za izvajanje kriznega menedžmenta, institucionalni odpornosti na krize, značilnostim organizacije kriznega menedžmenta v nekaterih državah in vodenju, odnosom z mediji, učenju iz primerov, odločanju ter učenju prek igre vlog v simulacijah.

Literatura

1. European Crisis Management Academy
»<http://www.ecm-academy.nl/index.html>« (11.05. 2001).
2. Leiden University Crisis Research Center
»<http://www.fsw.leidenuniv.nl/crc/>« (11.05. 2001).
3. CRISMART Crisis Management Research and Training
»<http://www.crismart.org/>« (11.05. 2001).
4. Hamilton, G., Samaras, S. (ur.), 1999. A step forward in bridging the gap between researchers and practitioners. OCB – The Swedish Agency for Civil Emergency Planning.
5. Hamilton, G. (ur.), 2000. Seminar Review Civil Security and Crisis Management in The Baltic Sea Region, Tallinn, Estonia, October 22–24, 2000. OCB – The Swedish Agency for Civil Emergency Planning.

RAZMINIRANJE IN POMOČ ŽRTVAM MIN V REGIJI JUGOVZHODNA EVROPA V LETU 2001

Demining and Mine Victim Assistance in Southeastern Europe in 2001

Eva Veble* UDK 623.36(497) »2001«

Povzetek

Mine kot posledica spopadov, ki so v zadnjem desetletju divjali na območju regije JV Evropa, predvsem na področju nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ), predstavljajo za države v tej regiji enega večjih varnostnih, humanitarnih, gospodarskih, ekoloških in razvojnih problemov. Nimajo samo neposrednih učinkov, ki se izražajo v človeških žrtvah, temveč tudi posredne, ki so dolgoročno veliko hujši. Postavljene mine tako ovirajo ljudi pri vrnitvi v njihove domove in obdelovanju zemlje, istočasno pa ljudje nenehno živijo z občutki strahu in ogroženosti. Razminiranje je zato predpogoj za vzpostavitev stabilnosti v državi in možnosti za normalno življenje prebivalstva.

Abstract

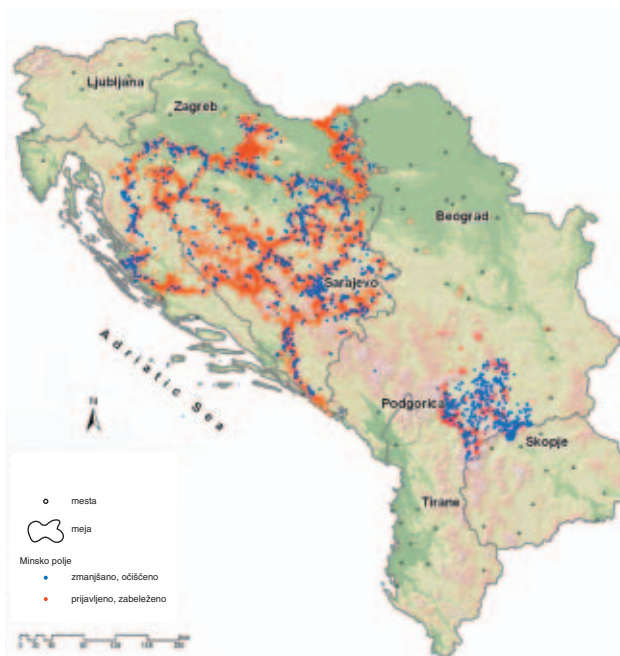
Land mines as the consequence of conflicts that ravaged through the region of southeastern Europe in the past century, particularly in the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY), represent one of the most serious security, humanitarian, economic, environmental and development problems for the countries in this region. Land mines do not only have direct effects, which are reflected in the loss of human lives, but also indirect effects, which are much more serious in the long term. Mines are an obstacle to those persons returning to their homes, as well as for land cultivation, and the inhabitants of mined areas live in constant fear and danger. Demining is therefore a precondition for establishing stability in the area and ensuring normal living conditions for the population.

Uvod

V regiji JV Evropa je pet držav, ki so onesnažene z minami in drugimi neeksploziranimi ubojnimi sredstvi (NUS). To so Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Albanija, Jugoslavija in Makedonija. Seveda se države po stopnji onesnaženosti z minami in NUS razlikujejo, kar je odvisno od obsega in trajanja spopadov/vojne. Največ min in NUS je ostalo v Hrvaški in Bosni in Hercegovini, v vsaki naj bi jih bilo še vedno okoli milijona.

Zaradi obsežnosti in resnosti problema je slovenska vlada marca 1998 ustanovila Mednarodno ustanovo – fundacijo za razminiranje in pomoč žrtvam min (ITF) kot pomoč Slovenije pri razminiranju BiH in žrtvam min. V štirih letih svojega obstoja pa je ITF prenesel svoje aktivnosti tudi na ostale minske onesnažene države v regiji in danes deluje na področju Albanije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Jugoslavije in Makedonije.

Leto 2001 je bilo že četrto in do sedaj najbolj obsežno leto delovanja ITF, saj smo aktivno sodelovali tako pri razminiranju in programih pomoči žrtvam min, kot tudi pri usposabljanju strokovnjakov in regionalnem povezovanju akterjev v regiji ter zbiranju denarja za te programe.

Slika 1. Minska onesnaženost v regiji JV Evropa
Figure 1. Mine pollution in Southeastern Europe

* Mednarodna ustanova – fundacija za razminiranje in pomoč žrtvam min, lg 212, lg, veble@itf-fund.si

Zbiranje sredstev v letu 2001

Seveda je uspešno zbiranje sredstev osnova za kakršne koli nadaljnje aktivnosti. Leta 2001 je ITF zbral 20,5 milijona ameriških dolarjev od 16 držav, Evropske unije, različnih organizacij in podjetij ter seveda ameriškega mehanizma podvajanja.

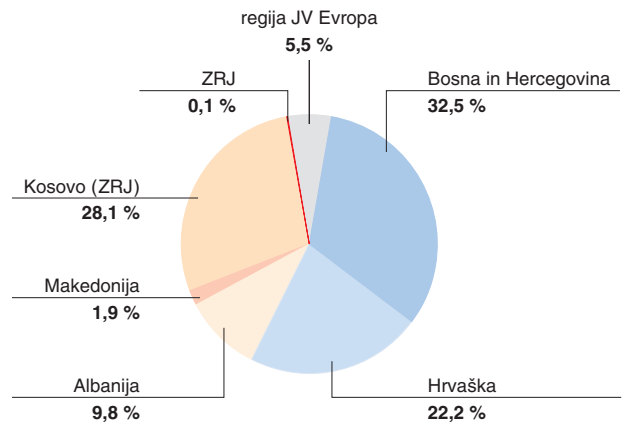
Podrobne informacije o donatorjih so v preglednici 1.

Preglednica 1. Donacije v letu 2001

Table 1. Donations in 2001

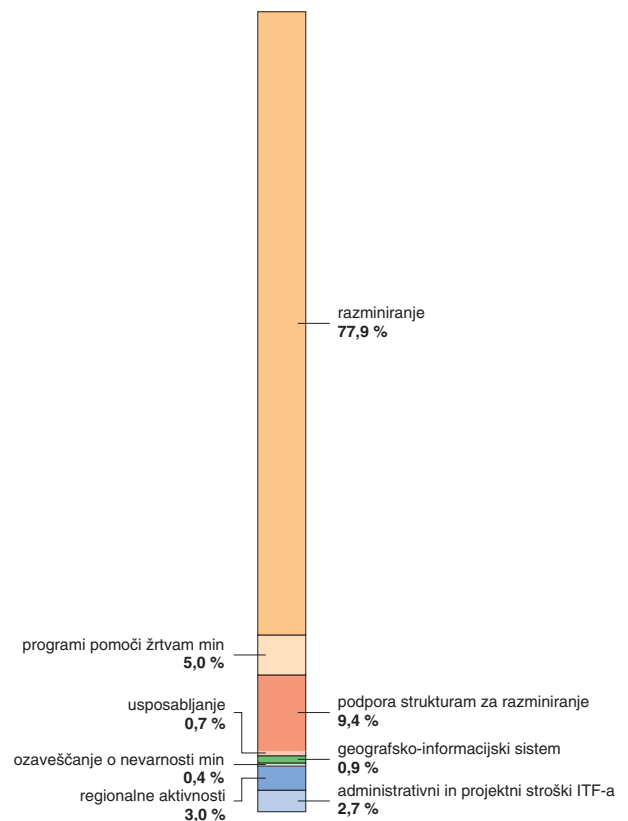
Donator	Donacije v 2001 (v USD)
Adopt-A-Minefield	279.409,00
Elektroprivreda Mostar	116.921,45
Elting Pale	18.587,34
Euromarketing Pale	9.972,85
Global Care Unlimited	15.000,00
Hrvatska bez Mina	31.148,12
Roots of Peace	30.000,00
VVAF	84.470,00
Avstrija	39.971,51
Belgija	113.303,63
Češka	50.000,00
Danska	94.379,60
Evropska unija	90.260,01
Francija	152.661,18
Hrvaška	245.199,83
Inštitut RS za rehabilitacijo	5.970,95
Izobraževalni center Miklošič	439,80
Kanada	2.209.925,63
Koreja	30.000,00
Luksemburg	88.659,99
Mestna občina Sarajevo, BiH	16.255,25
Nemčija	237.187,62
noč »1000 večerij«	6.694,71
Norveška	3.823.925,12
Slovenija	418.373,47
Švedska	373.224,44
Švica	1.075.423,67
Veleposlaništvo R Hrvaške v RS	7.648,42
Velika Britanija	718.913,45
ZDA matching fund	5.627.507,39
ZDA unilateralna	4.522.963,00
skupaj	20.534.397,43

Mehanizem podvajanja pomeni, da za vsak dolar, ki ga ITF zbere od drugih donatorjev, ZDA da še enega, kar pomeni, da se donacija podvoji. Prvi tak mehanizem v višini 28 milijonov ameriških dolarjev je bil aprila leta 2001 porabljen (kar pomeni, da je ITF uspel zbrati 28 milijonov donacij od drugih donatorjev), vendar je ameriški kongres sprejel nov zakon, s katerim je odobril dodatnih 14 milijonov ameriških dolarjev donacije za ITF, spet v obliki mehanizma podvajanja. Poleg mehanizma podvajanja pa so ZDA prispevale tudi unilateralne donacije in to v višini več kot 4,5 milijona ameriških dolarjev.

Slika 2. Poraba sredstev v letu 2001 po državah

Figure 2. Utilization of funds in 2001 according to countries

Slika 3. Poraba sredstev v letu 2001 po namenu

Figure 3. Utilization of funds in 2001 according to purpose

Ker je ITF prenesel iz leta 2000 še več kot 12 milijonov dolarjev neporabljenih sredstev, je bilo v letu 2001 skupaj porabljeno 26,2 milijona ameriških dolarjev. Če pogledamo strukturo porabe tega denarja po državah lahko vidimo, da je bil največji delež porabljen v BiH (32,5 odstotka), sledijo Kosovo (ZRJ), Hrvaška, Albanija in Makedonija. Natančen delež porabe je prikazan na sliki 2.

Na sliki 3 je prikazana poraba teh sredstev po namenu, to je glede na različne aktivnosti, ki jih ITF izvaja. Glavna aktivnost je seveda razminiranje, za katerega je bilo porabljeno slabih 80 odstotkov sredstev. Pet odstotkov sredstev je bilo porabljeno za programe pomoči žrtvam min, devet odstotkov za podpore strukturam za razminiranje v minsko onesnaženih državah ter tri odstotke za regionalne aktivnosti. Glede na razvejanost in obsežnost delovanja se ITF lahko pohvali z izjemno nizkimi stroški svojega delovanja, ki so pod tremi odstotki, natančneje 2,7 odstotka.

Razminiranje

Albanija

V Albaniji se minska polja nahajajo predvsem vzdolž meje z Jugoslavijo, in sicer v dolžini 120 kilometrov ter do 400 metrov v notranjost albanskega ozemlja. Mine so tu zelo goste posejane in predstavljajo velik problem za prebivalstvo, ki je v teh krajih (regije Has, Kukës in Tropoje) že tako ali tako revno, saj preprečujejo dostop do zalog drv in sekajo utečene pašne poti. Na albanskem ozemlju so tudi kasetne bombe, ki jih je uporabljal NATO v zračnem napadu na Jugoslavijo (Albanian Mine Action Executive).

ITF je začel s projektom razminiranja v Albaniji leta 2000 in ga nadaljeval tudi v letu 2001. Dela sta izvajali dve organizaciji, ki sta očistili več kot 299.000 kvadratnih metrov ozemlja.

Bosna in Hercegovina

Na prostoru BiH je 2.200 kvadratnih kilometrov minsko sumljive površine, na kateri naj bi bilo okoli 18.600 minskih polj in več kot milijon min in NUS-ov. Miniranje prostora v BiH se je začelo leta 1992 in trajalo vse do leta 1995 (www.bhmac.org).

Leta 2001 je ITF v BiH razminiral več kot 54 odstotkov vsega ozemlja, ki je bilo razminirano v tem letu. V številkah to pomeni razminiranje več kot 3 milijonov kvadratnih metrov ozemlja, ki so ga izvajale različne deminerske organizacije. ITF je izvedel 4 javne razpise za oddajo del razminiranja. Dela so izvajale tudi razne nevladne organizacije.

Hrvaška

Na Hrvaškem je položeno okoli 500.000 min in 400.000 NUS-ov. Ob koncu leta 2001 je minsko sumljiva površina

znajala 1700 kvadratnih kilometrov, od tega naj bi jih bilo 170 onesnaženih z minskimi polji in 1530 s posameznimi minami. (vir: Hrvatski Centar za Razminiranje)

Leta 2001 je ITF na Hrvaškem očistil 2,7 milijona kvadratnih metrov ozemlja s pomočjo organizacij, ki so dela dobila na podlagi javnih razpisov. Razpise izvaja skupaj s Hrvaškim centrom za razminiranje.

Jugoslavija

Jugoslavija še nima popolne baze podatkov o prostoru onesnaženem z minami in NUS-i, vendar obstajajo podatki za 15 lokacij, onesnaženih z NUS-i, kot posledica bombardiranja NATA v letu 1999. Podatke je zbrala nevladna organizacija Intersos, financirana s strani ITF. Minska polja se nahajajo tudi vzdolž meje s Hrvaško in Madžarsko. Samih aktivnosti razminiranja ITF v letu 2001 v Jugoslaviji ni izvajal, vendar bo z aktivnostmi začel spomladi leta 2002.

Kosovo je bilo prav tako onesnaženo z minami. Konec leta 2001 pa je bilo Kosovo razglašeno za ozemlje, na katerem so bila očiščena vsa znana minska polja. Čiščenje zaostalih

Preglednica 2. Razminiranje v Albaniji

Table 2. Demining in Albania

Projekti v letu 2001	Površina v m ²	Število min	Število NUS
	299.587	601	156

NUS – neeksplozirana ubojna sredstva

Preglednica 3. Razminiranje v Bosni in Hercegovini

Table 3. Demining in Bosnia and Herzegovina

Projekti v letu 2001	Površina v m ²	Število min	Število NUS
	3.001.837	1.875	1.306

NUS – neeksplozirana ubojna sredstva

Preglednica 4. Razminiranje na Hrvaškem

Table 4. Demining in Croatia

Projekti v letu 2001	Površina v m ²	Število min	Število NUS
	2.797.571	730	195

NUS – neeksplozirana ubojna sredstva

Preglednica 5. Razminiranje na Kosovu (ZRJ)

Table 5. Demining in Kosovo (FRJ)

Projekti v letu 2001	Površina v m ²	Število min	Število NUS
	2.565.466	803	867

NUS – neeksplozirana ubojna sredstva

NUS-ov so Združeni narodi prepustili kosovski Civilni zaščiti (Kosovo Protection Corps). To je nedvomno dobro znamenje, ki pošilja pozitivno sporočilo tudi drugim državam v regiji. Je pa seveda treba povedati, da je bil problem min na Kosovu veliko manjši in bolj omejen kot na Hrvaškem ali v BiH. Tako je bilo vse skupaj na Kosovu od leta 1999 očiščenega 30,5 kvadratnih kilometrov ozemlja in odstranjenih 18.000 protipehotnih min, 5500 protitankovskih min in 13.500 NUS-ov. Vsega skupaj je ITF na Kosovu očistil 5,3 milijona kvadratnih metrov ozemlja, od tega leta 2001 2,5 milijona kvadratov.

ITF je bil eden glavnih akterjev na Kosovu, kar priča tudi povzetek iz študije o programu razminiranja ZN na Kosovu: »Uspeh ITF, predvsem njegov sloves fleksibilnosti in hitrosti, lahko pripišemo naslednjim elementom: strukturi ITF-a, njegovemu regionalnemu pristopu, skupaj z iniciativami za izgradnjo kapacitet, humanitarnemu kontekstu njegovih prizadevanj, kot tudi transparentnosti, učinkovitosti in sposobnosti zbiranja sredstev. To je razlog, zakaj je toliko donatorjev izbralo ITF kot mehanizem, prek katerega so podprli program ZN na Kosovu.« (Willing to listen)

Makedonija

Makedonija ima na svojem prostoru po našem mnenju od 17 do 20 kvadratnih kilometrov onesnaženega ozemlja. Največji problem so NUS-i, saj smo do sedaj našli le 4 mine.

ITF je razminiranje začel jeseni leta 2001 kot edini akter v tej državi, po podpisu administrativnega sporazuma z makedonsko vlado.

Glavni namen čiščenja ozemlja v Makedoniji je bil odstranjanje NUS-ov, da bi omogočili čimprejšnjo vrnitev notranje razseljenih oseb na njihove domove. Do konca leta 2001 je bilo tako v Makedoniji očiščeno 879 hiš, 1394 ostalih objektov in 1.739.257 kvadratnih metrov ozemlja. Čiščenje je izvajalo

Preglednica 6. Razminiranje v Makedoniji

Table 6. Demining in Macedonia

Projekti v letu 2001	Površina v m ²	Število min	Število NUS
	1.739.257	4	149

NUS – neeksplozirana ubojna sredstva

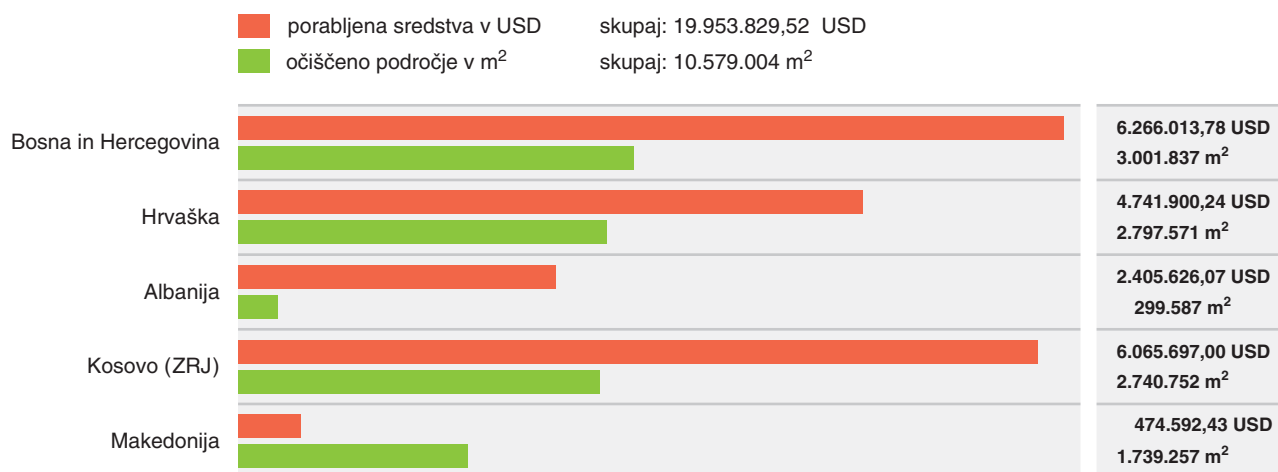
šest deminerskih ekip iz BiH, ki so za pregledovanje ozemlja uporabljale tudi pse za iskanje eksploziva.

Seveda merilo očiščenega ozemlja v kvadratnih metrih in cena, ki jo plačamo za en kvadratni meter, ni in ne more biti edini kriterij za merjenje uspešnosti operacij razminiranja. Glede na velikost onesnaženega ozemlja in omejenost sredstev je pomembno, da imajo področja, ki se čistijo, pozitiven učinek na okolico. To pomeni, da je merilo uspešnosti razminiranja tudi socialno-ekonomski učinek, ki je dosežen z razminiranjem. ITF izvaja dela na prednostnih območjih, ki jih določijo države same, saj menimo, da mora država sodelovati in vedeti, kaj je zanj nujno razminirati. Seveda ITF vsako prednostno območje potem pregleda in jo kot prednostno tudi zavrne, če meni, da ne bo upravičila porabe donatorskih sredstev. Na sliki 5 je tako predstavljena struktura ozemlja, ki je bilo razminirano v regiji JV Evropa v letu 2001.

Programi pomoči žrtvam min

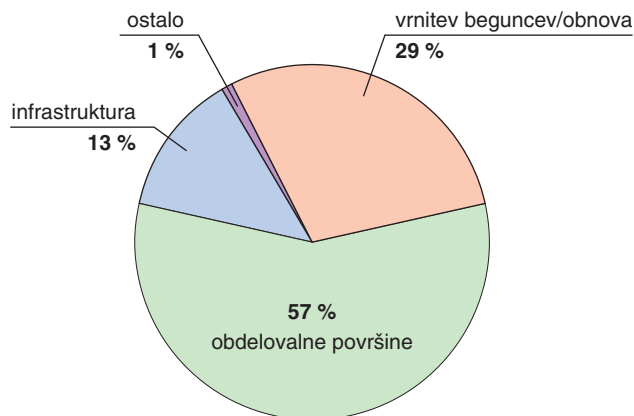
Program ITF-a na področju pomoči žrtvam min se izvaja na treh ravneh, in sicer:

1. rehabilitacija žrtev min iz JV Evrope na Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo,
2. rehabilitacija žrtev min v rehabilitacijskih centrih v Bosni in Hercegovini in
3. ostali programi pomoči žrtvam min, ki jih izvajajo različne nevladne organizacije v minsko onesnaženih državah JV Evrope.

Slika 4. Prikaz porabljenih sredstev in očiščenega področja v posameznih državah za leto 2001

Figure 4. Utilized funds and cleared area in individual countries in 2001

Slika 5. Struktura površin v regiji JV Evropa, razminiranih s strani ITF-a

Figure 5. Structure of areas demined by ITF in South-eastern Europe

V Inštitutu za rehabilitacijo RS, kjer je center za rehabilitacijo žrtev min, so bile v letu 2001 rehabilitirane 103 žrtve min iz BiH, Albanije, Kosova (ZRJ) in Črne gore. Poleg programa v Inštitutu je ITF podpiral še programe neposredne pomoči žrtvam min v BiH, ki sta jo izvajali dve nevladni organizaciji Landmine Survivors Network in International Rescue Committee, ki sta neposredno pomagali več kot 100 žrtvam min. Na Kosovu je program pomoči žrtvam min in oza-veščanja o nevarnosti min izvajala nevladna organizacija Vietnam Veterans of America Foundation.

Programi usposabljanja

Zelo pomembno vlogo ima ITF tudi pri usposabljanjih v regiji JV Evropa. Tečaji so pomembni za izgradnjo lokalnih struktur, ki se bodo lahko v končni fazi same spoprijele s problemom razminiranja in rehabilitacije. ITF je organiziral in financiral naslednje tečaje in usposabljanja:

- 2 tečaja o neeksplozivnih ubojnih sredstvih (NUS), ki se izvajata v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje na Igu,
- tečaj za monitoring in kontrolo kakovosti,
- tečaje in seminarje na področju rehabilitacije žrtev min, ki jih je organiziral Inštitut za rehabilitacijo in na katerih je sodelovalo 63 različnih strokovnjakov iz minsko onesnaženih držav JV Evrope.

Regionalno povezovanje

Vedno večje pozornosti pa je ITF deležen tudi zaradi regionalnega pristopa v svojih aktivnostih. Verjamemo, da je sodelovanje v regiji nujno in da sama regija lahko z medsebojno pomočjo reši veliko svojih problemov bolj učinkovito in z manj stroški.

Izmenjava izkušenj, podatkov in znanja so nujni za doseg tega cilja. Tako je v novembru 2000 na pobudo držav JV Evrope (Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Albanije) in ITF-a nastalo Koordinacijsko telo Centrov za razminiranje JV Evrope (South East Europe Mine Action Coordination Council – SEEMACC). Ta povezava postaja ključna organizacija v regiji pri koordinaciji skupnih projektov in je v letu 2001 sprejela veliko pomembnih zaključkov o skupnih akreditacijah za regijo. Center za razminiranje BiH je tako priznal testiranje in akreditacijo strojev za razminiranje, ki jih izvaja Hrvaški center za razminiranje. To pomeni, da stroji, ki jih je Hrvaška priznala kot sposobne za izvajanje del, ne bodo potrebovali dragega in zamudnega postopka testiranja tudi v BiH.

Eden glavnih projektov na področju regionalnih aktivnosti v letu 2001 je bil začetek razvoja Geografskega informacijskega sistema (GIS) v sodelovanju s posameznimi Centri za razminiranje v JV Evropi. GIS bo pripomogel k boljšemu pregledu stanja minsko onesnaženega ozemlja na področju JV Evrope in dosedanjim in bodočim donatorjem omogočil večjo transparentnost delovanja na področju razminiranja, saj bo omogočal dostop do zemljevidov minskih polj, mest nesreč in očiščenega ozemlja prek svetovnega spleta.

Sklepne misli

Prihodnost nudi regiji JV Evropa velike možnosti. Da bi lahko države te možnosti polno izkoristile, je odstranitev min, ki zavirajo vrnitev ljudi, razvoj kmetijstva in gospodarstva ter zagotovitev varnosti, nujna. ITF državam pomaga pri doseganju tega cilja in upamo, da naša pomoč ne bo več dolgo potrebna, saj bo to pomenilo, da je problem postal ničel ali vsaj obvladljiv.

Literatura

1. Letno poročilo ITF 2001, marec 2002, ITF.
2. Bilten »TRUST«, 7, december 2001, ITF.
3. Bilten »TRUST«, 8, april 2002, ITF.
4. Goršeta, D., 2001. Protiminsko djelovanje na jugoistoku Europe – stanje i razvojne perspektive. *Međunarodne studije, časopis za međunarodne odnose, vanjsku politiku i diplomaciju*, 4. Politička kultura Zagreb.
5. Willing to Listen: An Evaluation of the United Nations Mine Action Programme In Kosovo 1999-2001. The Praxis Group, Ltd, 2001.
6. <http://www.see-demining.org>
7. <http://www.bhmac.org>
8. <http://www.hcr.hr>
9. <http://www.eod-solutions.com/amae/>

MEDNARODNO RAZISKOVALNO ZDRUŽENJE INTERPRAEVENT INTERPRAEVENT International Research Society

Matjaž Mikoš* UDK 556.01:551.3:3

Povzetek

V prispevku je predstavljeno mednarodno raziskovalno združenje INTERPRAEVENT s sedežem v Celovcu v Avstriji. Prikazana je struktura združenja, poslanstvo njegovega delovanja in posebej naslednji redni kongres leta 2004 v Rivi del Garda v Italiji.

Abstract

The INTERPRAEVENT International Research Society based in Klagenfurt, Austria, its goals, mission and structure, and in particular the upcoming INTERPRAEVENT Congress in Riva del Garda, Italy in 2004, are presented.

Uvod

Združenje INTERPRAEVENT je v Sloveniji manj poznana mednarodna organizacija. Glede na vse pogostejše ujme v Republiki Sloveniji v zadnjem desetletju s katastrofalnimi posledicami, smrtnimi žrtvami in veliko materialno škodo je preventivno delovanje na področju varstva pred poplavami, erozijo, hudourniki in plazovi ponovno vroča tema. Zato želim v tem kratkem prispevku prikazati dejavnost tega združenja in s tem čim več slovenskih strokovnjakov različnih profilov povabiti k sodelovanju z njim.

Ustanovitev

Mednarodno raziskovalno združenje INTERPRAEVENT je bilo ustanovljeno leta 1967 v Celovcu, kjer ima še danes svoj sedež. Neposreden povod za ustanovitev takratnega Raziskovalnega združenja za preventivno varstvo pred poplavami (Forschungsgesellschaft für vorbeugende Hochwasserbekämpfung – Research society of preventive flood control) so bile katastrofalne poplave v Evropi, predvsem v letih 1965 in 1966. Združenje je bilo ustanovljeno kot forum strokovnjakov s področij znanosti, tehnologije in javne uprave, ki so skupaj analizirali vzroke in razvijali varstvene koncepte. Združenje je spodbujalo uporabne raziskave na univerzah, v raziskovalnih centrih in uradih za gradnje ter povečevalo splošno zanimanje in zavedanje o naravnih tveganjih v javnosti.

Poslanstvo in namen združenja

Danes združenje INTERPRAEVENT deluje v skladu s svojim statutom na področju preventivnega varstva pred katastrofami in spodbuja interdisciplinarne raziskave, ki naj služijo varstvu življenjskega okolja pred poplavami, masnimi gibanji zemljin in kamnin (drobirskimi gruščnatimi in blatnimi tokovi)

ter zemeljskimi in snežnimi plazovi. Predmet zanimanja so tako naravni pojavi kakor pojavi, sproženi zaradi človekovih posegov v prostoru. Delovanje združenja je usmerjeno v trajnostno nego in vzdrževanje okolja v vseh ogroženih krajinah sveta, še posebej v alpskem območju Evrope in v Republiki Avstriji kot ustanoviteljici združenja. Cilj delovanja združenja je oblikovati na mednarodnem sodelovanju zasnovano preventivno varstvo pred naravnimi katastrofami in spodbujati interdisciplinarne raziskave varstva življenjskega okolja pred nevarnimi naravnimi pojavi in tudi človekovimi negativnimi posegi ter degradacijo okolja. Sestavni del delovanja združenja je raziskovanje vzrokov dogodkov, ki ob naravnih katastrofah negativno vplivajo na tla in vodne sisteme, kakor tudi na ekološko povezanost vode in krajine. Združenje tudi pomaga preprečevati tovrstne katastrofe s posredovanjem raziskovalnih rezultatov in bistvenih praktičnih izkušenj pri varstvu ogroženih območij drugim strokovnjakom, ki delujejo v praksi ali učijo na visokošolskih ustanovah, kakor tudi strokovnjakom v raziskovalnih ustanovah in v upravnih organih. Pri tem je delovanje združenja strogo znanstveno in nepridobitniško. Cilji, ki jim sledi združenje, so izključno v dobrobit javnosti.

Organizacijska struktura

Članice raziskovalnega združenja INTERPRAEVENT je prek 50, med njimi so najpomembnejše članice posamezne države ali zvezne dežele oz. avtonomne regije in province (preglednica 1), pa tudi posamezna mesta in občine z avstrijske Koroške, podjetja za pridobivanje električne energije in posamezniki.

Organi združenja so ob letni generalni skupščini še 26-članski izvršni odbor, 8-člansko predsedstvo ter 13-članski znanstveni odbor. Republika Slovenija ima kot članica svojega predstavnika v izvršnem odboru, njeni strokovnjaki pa lahko sodelujejo v delu znanstvenega odbora, če so vanj izvoljeni. Od leta 2000 vodi znanstveni odbor prav slovenski strokovnjak.

* izr. prof. dr., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Jamova 2, Ljubljana, mmikos@fgg.uni-lj.si

Podrobneje je delovanje teh organov določeno s statutom združenja. Podrobnejše informacije o združenju je možno dobiti na naslovu:

International Research Society INTERPRAEVENT,
Postfach 117, A-9020 Klagenfurt,
tel.: + 43 463 536 31818 faks: + 43 463 536 31828,
e-mail: interpraevent@ktn.gv.at,
http://wasser.ktn.gv.at/interpraevent/.

Redna posvetovanja

Pomemben del delovanja združenja je organiziranje znanstvenih posvetovanj – rednih kongresov, ki potekajo načeloma vsake štiri leta. Seznam dosedanjih kongresov z naslovno temo kongresa je prikazan v preglednici 2. Tiskane

zbornike teh kongresov je možno naročiti pri združenju prek svetovnega spleta. Zadnjega kongresa v Beljaku v Avstriji leta 2000 se je udeležilo 388 udeležencev iz 17 držav.

Posebnost kongresa je, da zasedanje poteka v obliki predstavitev posterjev, posebnih tematskih seminarjev, povezanih z enodnevno ekskurzijo, ter s predstavitvijo pomembnejših prispevkov na plenarnem zasedanju. Ker ni zasedanja po posameznih sekcijah, lahko vsak udeleženec spremlja vse razprave na zasedanju. Vsi v objavo sprejeti prispevki so recenzirani in natisnjeni v posebnem zborniku pred samim zasedanjem. Zasedanje spremlja tudi razstava tehnike s tega področja, kjer udeleženci lahko vidijo merilno opremo ter druge inovativne in že izvedene tehnične rešitve v praksi.

V letu 2002 je bilo v okviru aktivnosti združenja organizirano znanstveno posvetovanje za območje Pacifika, in sicer od 14. do 18. oktobra 2002 na Japonskem v mestu Matsumoto,

Preglednica 1. Članstvo v združenju INTERPRAEVENT z letnico pristopa
Table 1. Membership in the INTERPRAEVENT Society and year of entry

Leto pristopa	Člani – ustanova
1968	dežela Koroška – deželna vlada – oddelek za vodnogospodarstvo
1976	Republika Avstrija – zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo
1976	druge avstrijske zvezne dežele – deželne uprave za vodne gradnje
1992	Japonska – združenje SABO
1995	Švica – združenje za vodno gospodarstvo
1996	dežela Bozen – Južna Tirolska – urad za varstvo tal, urejanje hudournikov in snežnih plazov
1996	dežela Trient – uprava za urejanje hudournikov Trienta
1996	dežela Bavarska – urad za vodno gospodarstvo
1997	Republika Slovenija – Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
1997	Tajvan – združenje za varstvo voda in tal
2000	dežela Furlanija – regionalna direkcija za gozdove

Preglednica 2. Pregled dosedanjih rednih kongresov INTERPRAEVENT
Table 2. Overview of regular INTERPRAEVENT congresses

Posvetovanje	Tema
1967, Celovec	Poplave in prostorsko planiranje
1971, Beljak	Meje in možnosti preventive pred okoljskimi katastrofami v alpskem prostoru
1975, Innsbruck	Varstvo alpskih življenjskih okolij
1980, Bad Ischl	Preventiva pred katastrofami s pomočjo izboljšane analize naravnega prostora
1984, Beljak	Koordinacija na področju zaščite voda
1988, Gradec	Varstvo življenjskega okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi
1992, Bern	Varstvo življenjskega okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi
1996, Garmisch-Partenkirchen	Varstvo življenjskega okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi
2000, Beljak	Varstvo življenjskega okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi
2004, Riva del Garda	Varstvo življenjskega okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi

prefektura Nagano. Posvetovanje je bilo namenjeno varstvu okolja pred poplavami, drobirskimi tokovi in snežnimi plazovi, ki jih povzročajo obilna deževja, tropski orkani, potresi in delovanje ognjenikov (domača stran: <http://www.sabopc.or.jp/IPR2002>). To je bil prvi tak kongres izven Evrope, ki ga je soorganiziralo združenje.

Kongresi v Evropi bodo še naprej organizirani vsake štiri leta. Naslednji kongres bo tako od 24. do 28. maja 2004 v Rivi del Garda, dežela Trento, Italija (e-mail: interpraevent@provincia.tn.it). Razpisana vsebinska področja za kongres v Rivi del Garda so navedena v nadaljevanju. Vse zainteresirane strokovnjake, upravne delavce, projektante, raziskovalce in druge zanesenjake s področja preventivnega delovanja pred naravnimi nesrečami vabimo, da prijavijo prispevke in se udeležijo tega kongresa.

Razpisana vsebinska področja za kongres INTERPRAEVENT 2004, ki bo v Rivi del Garda v Italiji

Pojavi in njihova analiza

Opazovanja, meritve in vrednotenje. Zgodovinski viri in »neme priče« kot vir informacij. Monitoring. Dokumentacija o dogodkih in analiza dogodkov. Primeri iz prakse. Nestabilnosti pobočij. Poplave. Snežni plazovi. Drobirski tokovi. Uporabnost podatkov, raziskav in modelov. Simulacije. Napovedi, predhodna opozorila in opozorila. Gozdni požari.

Vrednotenje in ocena tveganj

Primeri iz prakse. Ogroženost zaradi deponij. Ocena nevarnosti. Kakovost in gospodarnost strokovnih mnenj o stopnjah nevarnosti. Kartiranje nevarnosti in prenos v prakso. Zmanjševanje nevarnosti in preostalo tveganje. Ocena in vrednotenje tveganj. Simulacije.

Menedžment tveganj in predpriprava na dogodke

Celostni koncepti menedžmenta nevarnosti in tveganj (tehnični, zavarovalniški, ekonomski in sociološki vidiki). Katastrofe: menedžment, zavedanje in predpriprava. Zavarovanje, lastna skrb. Napovedi, predopozorila in opozorila. Strategija predpriprav in njihovo uresničevanje.

Varstveni koncepti, varstveni ukrepi in njihova gospodarnost

Dokumentiranje in analiza dogodkov. Nestabilnost pobočij. Poplave. Snežni plazovi. Drobirski tokovi. Uspeh in trajnost varstvenih ukrepov. Trajnost ureditvenih ukrepov. Vzdrževanje, nega in gospodarnost varstvenih ukrepov. Ekološki vidiki varstvenih ukrepov. Varstveni ukrepi na prometnicah. Trajnostno gospodarjenje z varovalnimi gozdovi. Tehnična in ekonomska kontrola uspeha ukrepov. Koncepti in metode urejanja. Gozdni požari.

Trajnostna raba tal

Zagotavljanje zemljišč za varstvo pred poplavami. Naravne nevarnosti in turizem.

Pravni okviri

Celostni koncepti menedžmenta nevarnosti in tveganj (tehnični, zavarovalniški, ekonomski in sociološki vidiki). Čezmejni dogodki. Mediji in naravne nesreče. Pravo in naravne nesreče. Turizem in naravne nesreče. Ekološki vidiki varstvenih ukrepov. Zavarovalništvo in lastna skrb.